

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Lublinie

LLU.410.032.02.2015

P/15/066

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	P/15/066 – Wykonywanie wybranych zadań publicznych przez małe gminy
<i>Okres objęty kontrolą</i>	Lata 2011–2015 do 30 września. W zakresie pozyskiwania środków unijnych - lata perspektywy finansowej 2007–2013 ¹
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie
<i>Kontrolerzy</i>	Wanda Bącał, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr 98506 z dnia 11 stycznia 2016 r. Piotr Kwaśniak, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 98471 z dnia 2 grudnia 2015 r. <p style="text-align: right;">(dowód: akta kontroli tom I str. 1-4)</p>
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Urząd Gminy w Dębowej Kłodzie, 21-211 Dębowa Kłoda, Dębowa Kłoda 116A („Urząd”)
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Radosław Kozak – Wójt Gminy ² <p style="text-align: right;">(dowód: akta kontroli tom I str. 5-8)</p>

II. Ocena kontrolowanej działalności³

Ocena ogólna

W latach 2011–2015 (III kwartały) Gmina Dębowa Kłoda (dalej „Gmina”) podejmowała działania na rzecz zaspakajania podstawowych potrzeb jej mieszkańców w granicach swoich możliwości finansowych. Liczba osób korzystających z sieci wodociągowej utrzymywała się na poziomie zbliżonym do średniej dla powiatu parczewskiego, jak również średniej wojewódzkiej. Natomiast odsetek mieszkańców Gminy korzystających z sieci kanalizacyjnej był niższy od średniej w powiecie i województwie. Niższa niż w powiecie i województwie była jakość kształcenia uczniów, o czym świadczą wyniki egzaminów zewnętrznych. Na zadowalającym poziomie wykonywano zadania z zakresu pomocy społecznej. Odsetek korzystających z pomocy społecznej, w odniesieniu do liczby mieszkańców ogółem, były niższy od średniej dla powiatu parczewskiego. Analiza przeprowadzona na wybranej próbie zadań wykazała, że do ich wykonywania zatrudniono pracowników posiadających wystarczające doświadczenie i kwalifikacje. Skutecznie pozyskiwano środki z zewnętrznych źródeł finansowania, przy zachowaniu bezpiecznego poziomu zadłużenia oraz kosztów jego obsługi. Diagnozowano problemy rozwojowe Gminy i podejmowano działania zaradcze adekwatne do swoich możliwości.

¹ Dane z roku 2000 jako wyjściowe do analizy porównawczej.

² Radosław Kozak jest Wójtem Gminy Dębowa Kłoda od 8 grudnia 2014 r. Od 1 listopada 1998 r. do 10 listopada 2012 r. Wójtem Gminy był Henryk Czech (jego mandat wygasł w trakcie trwania kadencji), od 24 grudnia 2012 r. do 13 lutego 2013 r. funkcję Wójta Gminy pełnił Jerzy Krępski (wyznaczony przez Prezesa Rady Ministrów), a od 14 lutego 2013 r. do 7 grudnia 2014 r. Wójtem Gminy była Grażyna Lamczyk.

³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

Stwierdzone nieprawidłowości polegały na:

- niezgłoszeniu do opodatkowania podatkiem od nieruchomości za 2011 i 2012 rok gruntów, stanowiących własność Gminy zajętych pod drogi wewnętrzne i zaniżeniu w związku z tym dochodów podatkowych, stanowiących podstawę ustalenia części wyrównawczej subwencji ogólnej dla Gminy o 1.952,4 tys. zł, co skutkowało jej zawyżeniem na lata 2013–2014 łącznie o 1.566,7 tys. zł,
- nieprowadzeniu w okresie objętym kontrolą ewidencji zbiorników bezodpływowych na ścieki bytowe i przydomowych oczyszczalni ścieków, prowadzonej w celu kontroli sposobu i częstotliwości ich opróżniania, wymaganej art. 3 ust. 3 pkt 1-2 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁴,
- nieprowadzeniu ewidencji dróg, obiektów mostowych, tuneli i przepustów wymaganej przepisami art. 10 ust. 11 ustawy z 21 marca 1985 r. o drogach publicznych⁵ oraz ksiąg dróg, o których mowa w § 9 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 16 lutego 2005 r. w sprawie sposobu numeracji i ewidencji dróg publicznych, obiektów mostowych, tuneli, przepustów i promów oraz rejestru numerów nadanych drogom, obiektom mostowym i tunelom⁶,
- nieprzeznaczeniu części dochodów Gminy z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych na realizację gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz gminnych programów przeciwdziałania narkomanii,
- braku należytej staranności przy ocenie doświadczenia zawodowego oferenta w przeprowadzonym w 2011 r. postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego, co skutkowało koniecznością powtórzenia oceny ofert i miało wpływ na wynik postępowania.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Ogólna charakterystyka Gminy w latach 2011–2014

Opis stanu faktycznego

W latach 2011–2014 liczba osób faktycznie zamieszkujących Gminę (wg danych GUS) zmniejszyła się o 46 osób (o 1,2%) i w kolejnych latach wynosiła: 4.014, 4.009, 3.997, 3.968. W porównaniu do roku 2000 (4.149) liczba zamieszkujących uległa zmniejszeniu o 181 osób (o 4,4%). Na zmniejszenie się liczby mieszkańców wpływ miało m.in. ujemne saldo migracji, które w latach 2012–2014 wynosiło odpowiednio: -8, -8 oraz -11. Liczba osób zameldowanych, wg danych Urzędu Gminy, zmniejszyła się z 4.153 w 2011 r. do 4.099 w 2014 r.⁷

Według danych GUS odsetek ludności Gminy w wieku nieprodukcyjnym do liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym uległ w latach 2011–2014 nieznacznemu zmniejszeniu z 64,4% do 62,8%⁸ i był niższy niż w powiecie parczewskim (odpowiednio: 60,4% i 61,4%) oraz województwie lubelskim (58,3% i 60,2%). Liczba osób w wieku produkcyjnym w 2011 oraz w 2014 roku utrzymywała się na zbliżonym poziomie i wynosiła 2.441 i 2.437. W tym samym okresie liczba osób wieku poprodukcyjnym wzrosła z 744 do 767 (o 6,9%), a liczba osób w wieku

⁴Dz. U. z 2013 r., poz. 1399 ze zm. Ustawa zwana dalej „ustawą o utrzymaniu czystości”.

⁵Dz. U. z 2015 r. poz. 460 ze zm.

⁶Dz. U. z 2005 r. nr 67, poz. 582.

⁷ W roku 2000 liczba osób zameldowanych wynosiła 4.412.

⁸ W roku 2000 było to 87,8%.

przedprodukcyjnym zmalała z 829 do 764 (o 7,8%). Relacja liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym do liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym wzrosła z 89,7% do 100,4% i wskazuje na starzenie się społeczeństwa, ale była niższa niż w powiecie parczewskim i województwie lubelskim.

Według danych GUS, liczba zarejestrowanych bezrobotnych z terenu Gminy w latach 2011–2014 wynosiła odpowiednio: 302, 289, 321, 280. Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym zmniejszył się z 12,4% do 11,5%, ale nadal był wyższy niż w powiecie parczewskim (od 8,7% do 10,2%) oraz w województwie (od 8,7% do 9,9%). Odsetek pracujących na 1000 mieszkańców⁹ wzrósł z 5,8% do 6,9%, ale był znacznie niższy niż w powiecie parczewskim oraz województwie lubelskim¹⁰.

Liczba podmiotów gospodarczych z terenu Gminy, wpisanych do Rejestru Gospodarki Narodowej (REGON) - według danych GUS – wzrosła z 224 w 2011 roku do 239 w 2014 r. (o 6,7%). Na koniec 2014 roku liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wynosiła 602 (wzrosła w porównaniu do 2011 r. o 7,9%) i była znacząco niższa niż w powiecie (669) oraz województwie (799).

Na koniec 2014 roku na terenie Gminy znajdowało się 1.506 mieszkań o średniej powierzchni użytkowej 77,9 m². W porównaniu do 2011 r. liczba mieszkań oraz ich średnia powierzchnia użytkowa nie uległy istotnym zmianom (odpowiednio: 1.485, 77,4 m²). W latach 2011–2014 Gmina nie dysponowała lokalami socjalnymi, a liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych zmniejszyła się z 516 w 2011 r. do 491 w 2014 r.

(dowód: akta kontroli tom I str. 6-8, 15-54, 115-121)

W latach 2011–2014 długość dróg publicznych nie uległa zmianom i wynosiła 107,3 km (0,57 km/km² powierzchni Gminy), w tym dróg powiatowych - 59,3 km (0,32 km/km²), a dróg gminnych – 48 km (0,25 km/km²). W latach 2011–2014 długość dróg gminnych o nawierzchni bitumicznej oraz o nawierzchni żwirowej – w wyniku przebudowy dróg o nawierzchni gruntowej - zwiększyła się o 4,39 km¹¹. Długość dróg o nawierzchni brukowej nie zmieniła się i wynosiła 1,46 km, a długość dróg gruntowych zmniejszyła się z 34,53 km do 30,14 km. Długość dróg powiatowych o nawierzchni bitumicznej wynosiła 53,9 km, a o nawierzchni gruntowej - 5,4 km.

(dowód: akta kontroli tom I str. 15, 38-46)

W latach 2011–2014 liczba załatwionych spraw z zakresu akt stanu cywilnego, wydanych dowodów osobistych, decyzji meldunkowych oraz zarejestrowanych w Urzędzi działalności wzrosła z 631 w 2011 roku do 448 w 2014 roku.

(dowód: akta kontroli tom I str. 15-16, 49, 55-56)

1. Zapewnienie odpowiedniej kadry w Urzędzie

Opis stanu faktycznego

W latach 2011–2014 zatrudnienie w Urzędzie wzrosło z 31 do 36 osób. Pracownicy realizujący zadania w zakresie wymiaru podatków i opłat lokalnych, inwestycji, ochrony środowiska i zagospodarowania przestrzennego (cztery osoby) spełniali wymagania określone w art. 6 ust. 1 pkt 3 i ust. 4 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych¹² oraz rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia

⁹ Dane GUS o liczbie osób pracujących nie obejmują m.in. pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.

¹⁰ Wskaźnik ten dla powiatu parczewskiego wynosił od 11,7% do 12,5%, a dla województwa lubelskiego od 16,9% do 17,4%.

¹¹ Długość dróg o nawierzchni bitumicznej wzrosła o 0,99 km (z 12,01 km do 13 km), a dróg o nawierzchni żwirowej o 3,4 km (w 2011 r. nie było dróg o nawierzchni żwirowej).

¹² Dz. U. z 2014 r., poz. 1202 ze zm.

18 marca 2009 r. w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych¹³. Kwalifikacje zawodowe podnosili poprzez udział w szkoleniach i kursach
(dowód: akta kontroli tom I str. 109-114)

W tym okresie w Urzędzie wydano 10.656 nakazów i decyzji w sprawach podatkowych, z tego jedna decyzja¹⁴ została w całości uchylona przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze (SKO) w Białej Podlaskiej. Decyzją z 12 czerwca 2013 r. SKO orzekło również co do istoty sprawy, zwalniając podatnika z podatku rolnego na okres dłuższy niż w decyzji Wójta Gminy (o jeden miesiąc) oraz obniżając wysokość podatku rolnego o 50% na okres dłuższy o siedem miesięcy. Spośród 129 wydanych decyzji ustalających warunki zabudowy, jedna¹⁵ (0,8%) została uchylona w całości, a sprawa przekazana do ponownego rozpoznania przez organ I instancji. SKO wskazało na braki w zakresie prowadzonego postępowania (m.in. nie zebrano dowodów dotyczących wszystkich faktów, a przed wydaniem rozstrzygnięcia nie zapewniono stronie prawa do oceny zgromadzonego materiału), które mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Przeprowadzono 30 postępowań o udzielenie zamówienia publicznego. W jednym przypadku (3,3%), po przeprowadzeniu w styczniu 2011 r. przetargu nieograniczonego, jeden z ośmiu oferentów poinformował zamawiającego o niewłaściwej ocenie jego doświadczenia zawodowego. Zamawiający uznał zasadność otrzymanej informacji, a wyniku powtórzenia oceny złożonych ofert, w oparciu o art. 181 ust 1 i 2 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych¹⁶, za najkorzystniejszą uznano ofertę złożoną przez wykonawcę, który zwrócił uwagę na niewłaściwą ocenę doświadczenia zawodowego.

(dowód: akta kontroli tom I str. 122-232, 233-266)

Terminowość załatwiania spraw zbadano na przykładzie 141 postępowań, prowadzonych na wnioski obywateli. W przypadku 133 postępowań podatkowych¹⁷ wszystkie zbadane sprawy zostały załatwione w terminach, określonych w art. 139 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa¹⁸. Natomiast w trzech postępowaniach o ustalenie warunków zabudowy, spośród ośmiu zbadanych¹⁹, przekroczono terminy wynikające z art. 35 K.p.a. (decyzje²⁰ wydano po upływie odpowiednio: 42, 83 i 51 dni od podjęcia ostatecznych czynności je poprzedzających).

(dowód: akta kontroli tom I str. 6-8, 122-166, 190-232)

W okresie objętym kontrolą Rada Gminy podjęła 302 uchwały. W odniesieniu do czterech z nich (1,3%) organy nadzoru stwierdziły nieważność w całości lub w części. W okresie objętym kontrolą Wójt Gminy wydał 298 zarządzeń²¹, w odniesieniu do których nie powstał obowiązek przekazania do organów nadzoru na podstawie art. 90 ustawy o samorządzie gminnym. Do Urzędu nie wpływały skargi na jego pracę.

(dowód: akta kontroli tom I str. 265-344)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

¹³ Dz. U. z 2014 r., poz. 1786.

¹⁴ Z 6 marca 2013 r. nr Fn.III.3254.1.2013.

¹⁵ Z 27 sierpnia 2014 r. Nr IBP.6730.17.2014.

¹⁶ Dz. U. z 2015 r., poz. 2164.

¹⁷ Z lat 2012–2013, w których wydano 88 decyzji w sprawie umorzenia, odroczenia płatności, rozłożenia na raty, zwolnień i ulg podatkowych oraz z lat 2013–2014, w których wydano 1.238 decyzji w sprawie zwrotu podatku akcyzowego.

¹⁸ Dz. U. z 2015, poz. 613 ze zm.

¹⁹ Z lat 2013–2014, w których wydano 64 decyzje dotycząc ustalenia warunków zabudowy.

²⁰ Nr: IBP.6730.13.2013 z 25.05.2013 r., IBP.6730.38.2013 z 17.12.2013 r., IBP.6730.28.2014 z 12.12.2014 r.

²¹ W: 2011 r. – 42, 2012 r. – 44, 2013 r. – 65, 2014 r. – 72, 2015 r. (do 30 września) – 75.

1. W toku przeprowadzonego w styczniu 2011 r. postępowania o udzielenie zamówienia publicznego²² nie zachowano należytej staranności przy ocenie doświadczenia zawodowego wykonawcy, co skutkowało koniecznością powtórzenia oceny ofert i miało wpływ na wynik postępowania. O niewłaściwej ocenie doświadczenia zawodowego poinformował wykonawca, którego oferta uzyskała najmniejszą liczbę punktów. Po analizie dokumentacji, uznano zasadność powtórzenia oceny złożonych ofert w oparciu o art. 181 ust 1 i 2 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych²³, w efekcie czego maksymalną ilość punktów w ramach kryterium doświadczenia przyznano temu wykonawcy, a jego oferta uznana za najkorzystniejszą.

(dowód: akta kontroli tom I str. 233-266)

2. W trzech sprawach o ustalenie warunków zabudowy, decyzje²⁴ wydano po upływie ponad miesiąca od podjęcia ostatnich czynności je poprzedzających, tym samym przekroczono terminy wynikające z art. 35 K.p.a. O niezłażwieniu sprawy w terminie nie zawiadomiono stron w formie przewidzianej w art. 14 K.p.a.

Wójt Gminy wyjaśnił, że nie wniesiono odwołań w sprawach dotyczących opóźnienia w wydaniu tych decyzji, a data ich wydania była ustnie uzgodniona ze stronami postępowania.

(dowód: akta kontroli tom I str. 6-8, 122-166, 190-232)

Ocena cząstkowa

Gmina była przygotowana do wykonywania zadań publicznych. Pracownicy samorządowi posiadali kwalifikacje oraz doświadczenie zawodowe niezbędne do prawidłowej i terminowej realizacji zadań. Stwierdzono jednak, że w jednym przypadku obowiązki dotyczące udzielania zamówień publicznych zostały wykonane nierzetelnie, a w trzech przypadkach (spośród 141 zbadanych spraw) naruszono terminy określone w K.p.a.

2. Zarządzanie i wykorzystanie istniejącej infrastruktury gminy oraz podejmowanie działań w celu jej rozbudowy

2.1 Infrastruktura wodno–kanalizacyjna

Opis stanu faktycznego

Gmina, zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków²⁵, realizowała dostawy wody dla mieszkańców Gminy siecią wodociagową. W latach 2011–2014 liczba gospodarstw domowych podłączonych do tej sieci wzrosła z 1.191 w 2011 r. do 1.259 (o 5,7%)²⁶. Według danych GUS na koniec 2014 roku odsetek mieszkańców Gminy korzystających z sieci wodociagowej wynosił 81,3% i mimo nieznacznego wzrostu - w porównaniu do roku 2011 (79,9%) - był niższy od średniej powiatowej (86,8%) oraz wojewódzkiej (86,7%). W ww. okresie nie odnotowano przerw w dostawie wody, a możliwości jej dostarczania w pełni zaspokajały potrzeby odbiorców.

²² Na „Organizację wycieczek krajoznawczych w ramach projektu: Edukacja – mój sposób na przyszłość” (o wartości 85,9 tys. zł brutto).

²³ Dz. U. z 2015 r., poz. 2164.

²⁴ Nr: IBP.6730.13.2013 z 25.05.2013 r., IBP.6730.38.2013 z 17-12-2013 r., IBP.6730.28.2014 z 12.12.2014 r.

²⁵ Dz. U. z 2015 r., poz. 139.

²⁶ W latach 2011–2014 liczba gospodarstw domowych podłączonych do sieci wodociagowej wyniosła odpowiednio: 1.191, 1.209, 1.243, 1.259, a odsetek mieszkańców korzystających z tej sieci: 79,9%, 80,7%, 81,2%, 81,3%. W 2000 roku do sieci wodociagowej podłączone były 874 gospodarstwa domowe.

W roku 2011 koszt dostarczenia 1m³ wody wynosił 1,73 zł i był nieznacznie wyższy od stawki opłaty ustalonej przez Radę Gminy (1,60 zł/m³), a w 2012 roku koszt ten zmniejszył się do 1,60 zł i był równy cenie ustalonej za zaopatrzenie w wodę. W kolejnych latach koszt jednostkowy systematycznie wzrastał i wynosił: 1,78 zł w 2013 roku oraz 1,98 zł w 2014 r., a opłata za dostarczenie 1 m³ wody nie ulegała zmianie²⁷.

Na terenie Gminy – stosownie do art. 3 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków – podejmowano działania w celu zapewnienia zbiorowego odprowadzania ścieków. Liczba gospodarstw domowych podłączonych do sieci kanalizacyjnej wzrastała i wynosiła: 187 w 2011 r., 219 w 2012 r. oraz 226 w 2013 i 2014 roku²⁸. Wzrastał również odsetek mieszkańców podłączonych do tej sieci i wynosił: 13,3% w 2011 r., 15,4% w 2012 r. oraz 15,8% w latach 2013–2014, ale w całym okresie był niższy niż od średniej powiatowej (od 34,8% do 43,1%) oraz wojewódzkiej (od 48,5% do 51,5%).

Wójt Gminy wyjaśnił, że odsetek ludności gminy korzystającej z sieci kanalizacyjnej był niższy od średniej powiatowej i wojewódzkiej m.in. z tego powodu, iż gmina nie inwestowała w wykonanie sieci kanalizacyjnej²⁹. Spowodowane to było zbyt niskimi środkami finansowymi na inwestycje z tego zakresu oraz niekorzystnym położeniem miejscowości w stosunku do lokalizacji oczyszczalni.

Według Strategii Rozwoju Gminy Dębowa Kłoda na lata 2015-2020³⁰, w ciągu najbliższych lat planowana jest rozbudowa systemu kanalizacji. Władze Gminy zdecydowały również o realizacji projektów, które będą polegały na budowie przydomowych oczyszczalni ścieków, szczególnie w miejscowościach o zabudowie rozproszonej, w których budowa sieci kanalizacji sanitarnej jest ekonomicznie nieuzasadniona.

(dowód: akta kontroli tom I str. 6-8, 15-19, 57-108)

W latach 2011–2014 rzeczywiste koszty odprowadzania ścieków wyniosły 444,3 tys. zł i były o 13,3% wyższe od przychodów z opłat wniesionych przez korzystających z kanalizacji (392,2 tys. zł). Znaczące różnice pomiędzy kosztami, a przychodami z opłat za odprowadzenie ścieków wystąpiły w latach 2011-2013. W 2011 roku rzeczywiste koszty odprowadzania ścieków wyniosły 127,2 tys. zł (4,34 zł/m³) i były wyższe aż o 105,8% od przychodów z opłat (61,8 tys. zł). W kolejnym roku rzeczywiste koszty odprowadzania ścieków wyniosły 99,5 tys. zł (4,22 zł/m³) i były niższe o 27,3% od przychodów z opłat (136,9 tys. zł)³¹. W roku 2013 rzeczywiste koszty odprowadzania ścieków wyniosły 118,7 tys. zł (4,39 zł/m³) i były wyższe o 28,7% od przychodów z opłat³². W 2014 r. koszty i przychody kształtowały się na zbliżonym poziomie i wynosiły odpowiednio: 98,9 tys. zł (5,10 zł/m³) oraz 101,4 tys. zł³³.

Wójt Gminy wyjaśnił, że znaczna różnica pomiędzy kosztami, a przychodami z opłat za odprowadzanie ścieków w 2011 r. była wynikiem opodatkowania podatkiem od nieruchomości (69,4 tys. zł) rozbudowanej w tamtym roku sieci kanalizacyjnej. Jak wyjaśnił Wójt Gminy, trudności w określeniu przychodów niezbędnych do pokrycia kosztów odprowadzania ścieków związane były również ze zmianą w połowie roku, ustalonych przez Radę Gminy stawek opłat.

(dowód: akta kontroli tom I str. 15-108)

²⁷ Opłata została podwyższona od 1 lipca 2015 r. i wynosiła 1,99 zł/m³.

²⁸ W 2000 roku do sieci kanalizacyjnej podłączone były 32 gospodarstwa domowe.

²⁹ Kontrola wykazała, że w latach 2011-2014 zrealizowano jedno zadanie (w 2011 r.) dot. budowy sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami w miejscowościach Dębowa Kłoda, Zmiarki oraz Leitnie.

³⁰ Przyjętej uchwałą Rady Gminy z dnia 17 września 2015 r. <https://ugdebowa.kloda.bip.lubelskie.pl>

³¹ Nadwyżka przychodów nad kosztami przypadająca na 1m³ ścieków wynosiła 1,14 zł.

³² Nadwyżka rzeczywistych kosztów nad przychodami przypadająca na 1m³ ścieków wynosiła 0,97 zł.

³³ Nadwyżka przychodów nad kosztami przypadająca na 1m³ ścieków wynosiła 0,12 zł.

W okresie objętym kontrolą Gmina nie prowadziła ewidencji zbiorników bezodpływowych na ścieki bytowe i przydomowych oczyszczalni ścieków, prowadzonej m.in. w celu kontroli sposobu i częstotliwości ich opróżniania. W tej sprawie Wójt Gminy wyjaśnił, że przeprowadzona zostanie inwentaryzacja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków w Gminie. Wykonano ją w trakcie kontroli NIK, w dniach od 8 grudnia 2015 r. do 29 stycznia 2016 r. W ewidencji podano łącznie: 583 zbiorniki bezodpływowe i 29 przydomowych oczyszczalni ścieków zlokalizowanych w 17 miejscowościach z terenu Gminy. W latach 2011–2014 Gmina nie wspierała budowy przydomowych oczyszczalni ścieków.

(dowód: akta kontroli tom I str. 15-19, 57-108)

2.2 Infrastruktura drogowa

Na koniec III kwartału 2015 roku Wójt Gminy – stosownie do art. 19 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych – zarządził 48 km publicznych dróg gminnych. W latach 2011–2014 długość dróg gminnych o nawierzchni bitumicznej oraz o nawierzchni żwirowej - w wyniku przebudowy dróg o nawierzchni gruntowej - zwiększyła się łącznie o 4,39 km. Długość dróg o nawierzchni brukowej nie zmieniła się i wynosiła 1,46 km, a długość dróg gruntowych zmniejszyła się z 34,53 km do 30,14 km.

W latach 2011–2014 wzrosła długość dróg, których stan oceniony został jako zadowalający. Drogi te w 2011 r. stanowiły 47,9% ogółu (23 km), a w 2014 r. - 55% (26,4 km)³⁴. Długość dróg w stanie niezadowalającym zmniejszyła się z 25 km (52,1%) w 2011 r. do 20,7 km (42,%) w 2014 roku. W 2014 drogi gminne w 2,1% długości były w dobrym stanie³⁵.

Według informacji udzielonych przez Wójta Gminy i właściwych pracowników Urzędu na terenie Gminy wszystkie miejscowości były skomunikowane drogami publicznymi, w tym 19 drogami utwardzonymi – asfaltowymi. Do jednej miejscowości dochodzi droga gminna nieutwardzona, częściowo ulepszona pospółką.

(dowód: akta kontroli tom I str. 16, 38-43, 58)

Wydatki Gminy na przebudowę i remonty dróg gminnych w badanym okresie wzrosły z 112,4 tys. zł w 2011 r. do 421,8 tys. zł w 2014 r., co w przeliczeniu na km ich długości oznaczało ich wzrost z 2,3 tys. zł w 2011 r. do 8,8 tys. zł w 2014 r. W wyniku poniesionych nakładów finansowych zwiększono długość dróg o nawierzchni: bitumicznej o 0,99 km i żwirowej o 3,4 km. Natomiast wydatki na utrzymanie bieżące tych dróg uległy zmniejszeniu z 102,5 tys. zł w 2011 r. do 54,6 tys. zł w 2014 r. (o 46,7%), a w przeliczeniu na km ich długości z 2,1 tys. zł do 1,1 tys. zł. Do Urzędu nie wpływały skargi dotyczące zimowego utrzymania dróg.

(dowód: akta kontroli tom I str. 345-357)

Urząd nie prowadził ewidencji dróg, obiektów mostowych, tuneli i przepustów, o której mowa w art. 10 ust. 11 ustawy o drogach publicznych. Nie zostały również założone książki dróg, przewidziane rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 16 lutego 2005 r. w sprawie sposobu numeracji i ewidencji dróg publicznych, obiektów mostowych, tuneli, przepustów i promów oraz rejestru numerów nadanych drogom, obiektom mostowym i tunelom.

(dowód: akta kontroli tom I str. 6-8)

W latach 2011–2014 bitumiczne drogi powiatowe (53,9 km na terenie Gminy) w 10% były w dobrym stanie. Natomiast z 70% w latach 2011–2012 do 65% w latach

³⁴ W 2006 r. drogi w stanie zadowalającym stanowiły 45,5%.

³⁵ Na długości 0,99 km, tj. odcinka odnowionego warstwą bitumiczną w 2012 r.

2013–2014 spadł odsetek dróg będących w stanie zadowalającym. W pozostałym zakresie był on niezadowalający. Gruntowe drogi powiatowe (5,4 km) w ww. okresie w 2% były w złym stanie, a w pozostałym zakresie w stanie niezadowalającym.

W latach 2011–2014 wydatki Gminy na przebudowę dróg powiatowych wyniosły 598,6 tys. zł. Poniesiono je w 2011 r. z tytułu partycypacji w kosztach przebudowy drogi powiatowej Przewłoka - Dębowa Kłoda. W okresie objętym kontrolą Gmina nie ponosiła wydatków na bieżące utrzymanie dróg powiatowych.

Żadna z dróg na terenie Gminy, położonych poza terenami zabudowanymi nie posiadała oświetlenia.

(dowód: akta kontroli tom I str. 345-357)

2.3 Gospodarka odpadami

W związku z wprowadzeniem od 1 lipca 2013 r. nowych zasad gospodarki odpadami³⁶, na terenie Gminy zorganizowano system ich odbioru od mieszkańców, zgodnie z wymogami ustawy o utrzymaniu czystości. Uzyskane przez Gminę dochody z tytułu opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi w okresie od 2013 r. (II półrocze) do 2015 r. (I półrocze) wyniosły 515 tys. zł i były o 247,8 tys. zł niższe od wydatków poniesionych na funkcjonowanie tego systemu (762,8 tys. zł). Wójt Gminy podał, że pomimo realizowania działań naprawczych, system gospodarki odpadami komunalnymi nie bilansował się. Radni Gminy nie zdecydowali się jednak na podjęcie uchwały w sprawie podwyżki opłat za gospodarowanie odpadami od mieszkańców. Wójt Gminy podał też, że główną przyczyną tego stanu było zadeklarowanie odbioru odpadów z niespełna 1/3 domków letniskowych w miejscowości turystycznej Białka (gdzie wynajmowanych było ponad 300 takich domków). Pozostali mieszkańcy domków letniskowych wyrzucali niesegregowane odpady do pojemników o objętości 7 m³, co dodatkowo zwiększało koszty ich wywozu.

W analizowanym wyżej okresie stawki opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi Rada Gminy ustaliła uchwałą z 28 grudnia 2012 r.³⁷ Do dnia zakończenia kontroli wysokość opłat nie była zmieniana i wynosiła:

- za gospodarowanie odpadami komunalnymi, jeżeli odpady komunalne zbierano i odbierano w sposób selektywny – 6 zł, a jeżeli nie były zbierane w selektywny sposób – 8 zł miesięcznie od jednego mieszkańca,
- za pojemnik na odpady komunalne od właścicieli nieruchomości niezamieszkałych, jeżeli odpady komunalne były zbierane i odbierane w sposób selektywny – od 15 zł do 400 zł, a w przypadku zbiórki nieselektywnej – od 22 zł do 550 zł, w zależności od objętości pojemnika.

(dowód: akta kontroli tom I str. 6-9, 345-361)

Decyzją z 19 października 2015 r. Inspekcja Ochrony Środowiska w Lublinie Delegatura w Białej Podlaskiej wymierzyła Gminie karę w wysokości 22,4 tys. zł za nieograniczenie masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w 2013 r. 30 października 2015 r. Wójt Gminy złożył wniosek o odroczenie terminu płatności ww. administracyjnej kary pieniężnej do 31 lipca 2016 r. Został on rozpatrzony pozytywnie decyzją z 10 listopada 2015 r.

W sprawie problemów jakie wystąpiły w związku z funkcjonowaniem nowego systemu gospodarki odpadami Wójt Gminy podał, że dotyczyły one braku

³⁶ Ustawa z dnia 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 152, poz. 897 ze zm.).

³⁷ Uchwała Nr XXVI/127/12 Rady Gminy Dębowa Kłoda z dnia 28 grudnia 2012 r w sprawie wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz ustalenia stawki tej opłaty i ustalenia stawki opłaty za pojemnik.

systematycznego składania deklaracji przez właścicieli domków rekreacyjnych (nieruchomości niezamieszkałych). Domki letniskowe były zamieszkiwane przez kilka miesięcy w roku, więc właściciele twierdzili, że nie produkowali odpadów i nie byli skłonni składać deklaracji.

(dowód: akta kontroli tom I str. 346, 354, 362-368)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W okresie objętym kontrolą Gmina nie posiadała, wymaganej art. 3 ust. 3 pkt 1-2 ustawy o utrzymaniu czystości w gminach, ewidencji zbiorników bezodpływowych na ścieki bytowe i przydomowych oczyszczalni ścieków i nie prowadziła kontroli sposobu i częstotliwości ich opróżniania. Ewidencję tę założono w trakcie kontroli NIK.

(dowód: akta kontroli tom I str.15-19, 57-108)

2. Gmina nie prowadziła ewidencji dróg, obiektów mostowych, tuneli i przepustów, wymaganej art. 10 ust. 11 ustawy z 21 marca 1985 r. o drogach publicznych. Nie założono też ksiąg dróg, o których mowa w § 9 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 16 lutego 2005 r. w sprawie sposobu numeracji i ewidencji dróg publicznych, obiektów mostowych, tuneli, przepustów i promów oraz rejestru numerów nadanych drogom, obiektom mostowym i tunelom. Wójt Gminy wyjaśnił, że ewidencji dróg nie prowadzono z powodu braku środków finansowych na pokrycie kosztów jej sporządzenia.

(dowód: akta kontroli tom I str. 6-8)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK zwraca uwagę na niezapewnienie efektywności systemu gospodarowania odpadami komunalnymi, co skutkowało niebilansowaniem się przychodów z opłat z kosztami jego funkcjonowania.

Ocena cząstkowa

Gmina podejmowała działania na rzecz rozbudowy infrastruktury komunalnej adekwatne do swoich możliwości finansowych. Odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, mimo wzrostu w latach 2011-2014, był znacząco niższy niż w powiecie i województwie. Urząd nie dysponował wiedzą na temat liczby zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, gdyż nie prowadził ich ewidencji. Stan techniczny dróg gminnych uległ nieznacznej poprawie, jednak nie dopełniono obowiązków w zakresie prowadzenia ich ewidencji.

3. Realizacja zadań w zakresie oświaty i wychowania, pomocy społecznej, opieki zdrowotnej, kultury oraz wybranych zadań zleconych i koszty ich realizacji

Opis stanu
faktycznego

3.1 Edukacja publiczna na terenie gminy

W latach szkolnych 2011/2012–2015/2016 Gmina realizowała zadanie określone w art. 5 ust. 5 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty³⁸.

W okresie objętym kontrolą Gmina prowadziła trzy oddziały przedszkolne oraz dwa punkty przedszkolne przy szkołach podstawowych (w Dębowej Kłodzie, Kodeńcu i Uhninie), w których zapewniono miejsca dla 150 dzieci. W roku szkolnym 2015/2016, na terenie Gminy zamieszkiwało 165 dzieci w wieku 3–5 lat, z tego 99

³⁸ Dz. U. z 2015 r., poz. 2156 ze zm.

realizowało wychowanie przedszkolne w Gminie³⁹, a 12 w sąsiednich gminach. W domach z woli opiekunów pozostawało 54 dzieci – tj. 33%⁴⁰. W roku szkolnym 2016/2017 liczbę dzieci w wieku 3–6 lat szacuje się na 197, w 2017/2018 - na 191, a w roku 2018/2019 - 156. Po przeprowadzeniu prac remontowych i przygotowawczych, m.in. w ramach złożonego wniosku do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego pn. „Adaptacja pomieszczeń budynku Szkoły Podstawowej w Uhninie i Kodeńcu w gminie Dębowa Kłoda na potrzeby przedszkola”⁴¹, przewiduje się, że Gmina będzie dysponowała 175 miejscami przedszkolnymi. Jak podał Sekretarz Gminy, przewiduje się, że część dzieci będzie uczęszczała do przedszkoli w innych gminach, część sześciolatków pójdzie do klas „1” w szkołach a ok. 20% z ogólnej ich liczby pozostanie w domach. W związku z tym liczba 175 miejsc przedszkolnych będzie wystarczająca. Jeżeli w roku szkolnym 2016/2017 zostaną zapisane do przedszkoli wszystkie dzieci w wieku 3–6 lat, Gmina posiada możliwość utworzenia dodatkowego punktu przedszkolnego, w Świetlicy Wiejskiej w Chmielowie, z liczbą 25 miejsc. Zatem zapewnione zostanie wychowanie przedszkolne dla wszystkich dzieci w tym wieku w Gminie. Dowóz dzieci do przedszkoli Gmina realizuje własnymi środkami transportu w ramach dowozu dzieci do szkół. Część rodziców dowozi dzieci do przedszkoli we własnym zakresie.

(dowód: akta kontroli tom I str. 369-375)

W okresie objętym kontrolą Gmina prowadziła dwie szkoły podstawowe (S.P.) i Zespół Szkół Samorządowych, a w jego ramach: S.P. i Gimnazjum. Łączna liczba uczniów w roku szkolnym 2015/2016 wyniosła 302⁴². Do gimnazjum uczęszczało 84 uczniów, a do szkół podstawowych – 218, przy czym liczba uczniów w klasach I–III wynosiła od 9 do 21 i nie przekraczała maksymalnej liczby określonej w art. 61 ust. 3 ustawy o systemie oświaty.

Na terenie Gminy, w badanym okresie nie było szkół i przedszkoli niepublicznych.

W przypadku S.P., wydatki Gminy na oświatę i wychowanie wzrosły z 1.941,5 tys. zł w 2011 r. do 2.207,9 tys. zł w 2014 r. (o 13,7%), a subwencja oświatowa z 1.721,8 tys. zł w 2011 r. do 1.943,1 tys. zł w 2014 r. (o 12,8%).

W przypadku Gimnazjum, wydatki Gminy na oświatę i wychowanie wzrosły z 999,1 tys. zł w 2011 r. do 1.093,0 tys. zł w 2014 r. (o 9,4%) a subwencja oświatowa z 887,9 tys. zł w 2011 r. do 999,6 tys. zł w 2014 r. (o 12,6%).

Roczne wydatki bieżące Gminy na kształcenie jednego ucznia w S.P. wzrosły z 9,1 tys. zł w 2011 r. do 9,8 tys. zł w 2014 r. (o 6,8%), a w Gimnazjum z 8,8 tys. zł w 2011 r. do 11,2 tys. zł w 2014 r. (o 27,7%). Wójt Gminy wyjaśnił, że koszt kształcenia jednego ucznia w Gimnazjum wynikał z: Projektu Organizacyjnego Szkoły, liczby zatrudnionych nauczycieli oraz wydatków rzeczowych na utrzymanie placówki oświatowej, które wzrastały z roku na rok niezależnie od liczby uczniów. W analizowanym okresie nie zmniejszyła się liczba nauczycieli⁴³.

(dowód: akta kontroli tom I str. 6-9, 369-378, tom III str. 63-148)

Liczba etatów nauczycielskich w przeliczeniu na 100 uczniów zwiększyła się z 12,17 w 2011 r. do 12,74 w 2014 r. Wg danych na 30 września 2015 r. wyniosła 14,39, natomiast porównawczo w 2006 r. – 9,01.

Roczne wydatki na wynagrodzenia nauczycieli wzrosły w S.P. z 1.369,5 tys. zł

³⁹ Wszystkie dzieci zgłoszone przez rodziców (opiekunów). W roku 2014/2015 także przyjęto wszystkie zgłoszone dzieci.

⁴⁰ W roku szkolnym 2015/2016 Gmina może zapewnić edukację przedszkolną dla 150 dzieci.

⁴¹ Do dofinansowania w ramach Osi Priorytetowej 13 Infrastruktura społeczna, Działania 13.2 Infrastruktura usług społecznych RPO WL.

⁴² W tym: 62 w S.P. w Kodeńcu, 68 w S.P. w Uhninie, 88 w S.P. w Dębowej Kłodzie oraz 84 w Gimnazjum.

⁴³ W 2011 r. wzrosła liczba nauczycieli dyplomowanych.

w 2011 r. do 1.576,2 tys. zł w 2014 r. (o 15,1%) a w Gimnazjum z 655,7 tys. zł w 2011 r. do 699,5 tys. zł w 2014 r. (o 6,7%). Średnie wynagrodzenia nauczycieli były niższe od średnich wynagrodzeń, określonych w art. 30 ust. 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela⁴⁴.

Współczynnik ukończenia trzech S.P. przez uczniów w latach 2011–2014 wyniósł 100%, natomiast współczynnik ten w Gimnazjum, jedynie w 2013 r. był niższy od 100% i wyniósł 97% (jeden uczeń nie ukończył klasy III).

Liczba wszystkich dzieci z terenu Gminy objętych obowiązkiem szkolnym wzrosła z 435 w 2011 r. do 452 w 2014 r., natomiast liczba dzieci realizujących obowiązek szkolny na jej terenie zmniejszyła się z 308 w 2011 r. do 304 w 2014 r.⁴⁵

Gmina zapewniała dowóz dzieci do szkół, zgodnie z art. 17 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty. Wydatki przeznaczone na dowóz w przeliczeniu na jednego ucznia zmniejszyły się z 699 zł w 2011 r. do 688 zł w 2014 r. (o 1,6%). W porównawczym roku 2000 wydatki te wyniosły 197 zł. Najdłuższy czas dojazdu ucznia do szkoły wynosił od 35 do 40 minut.

(dowód: akta kontroli tom I str. 369-384, 399-417)

W latach 2011–2015 Gmina nie podejmowała kroków w celu likwidacji szkół. Działaniem zmierzającym do racjonalizacji wydatków i lepszego wykorzystania potencjału nauczycieli w związku z malejącą liczbą uczniów w Gimnazjum⁴⁶ było utworzenie 1 września 2014 r., na bazie S.P. oraz Gimnazjum w Dębowej Kłodzie, Zespołu Szkół Samorządowych.

(dowód: akta kontroli tom I str. 369-384, 399-417)

Jakość kształcenia uczniów szkół podstawowych oraz Gimnazjum⁴⁷ na terenie Gminy była niższa od poziomu kształcenia w powiecie oraz województwie. Wyniki sprawdzianów szóstoklasistów w latach 2011–2014 wyniosły: 60,3%, 49,7%, 49,5%, 61,3%, a w 2015 roku 60% (część pierwsza sprawdzianu) i 60% (część druga), przy średniej dla powiatu parczewskiego wynoszącej: 62,5%, 55,2%, 57%, 63,1% oraz 63% (część pierwsza sprawdzianu) i 72% (część druga sprawdzianu w 2015 r.), a dla województwa lubelskiego: 63,8%, 57%, 61,1%⁴⁸, a w 2015 roku 66,7% (część pierwsza sprawdzianu) i 76,5% (część druga). Natomiast średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w latach 2011–2015 (łącznie z części humanistycznej, matematyczno-przyrodniczej, języka angielskiego i języka rosyjskiego) wyniosły kolejno 43,7%⁴⁹, 52,9%, 49,1%, 53,5% i 46,4%, podczas gdy przeciętne wyniki w szkołach powiatu parczewskiego wynosiły 52,8%, 51,5%, 53,2%, 53% i 53,8%, zaś w województwie lubelskim – 52,9%, 54%, 54,8%, 54,9% i 53,8%.

Jakość kształcenia nie ulegała poprawie pomimo dofinansowywania doskonalenia zawodowego nauczycieli (finansowanie opłat za kursy, w tym kursy kwalifikacyjne, pokrywanie kosztów szkolenia rad pedagogicznych)⁵⁰.

(dowód: akta kontroli tom I str. 6-10, 370-386)

⁴⁴ Dz. U. z 2014 r., poz. 191 ze zm.

⁴⁵ Zmniejszeniu uległ także odsetek dzieci i młodzieży realizujących obowiązek szkolny w szkole, w której obwodzie uczeń mieszka z 70,8% w 2011 r. do 67,3% w 2014 r.

⁴⁶ W 2000 r. w Gimnazjum kształciło się 177 uczniów, w 2011 r. -123, a w 2014 r. - 92.

⁴⁷ Mierzona wynikami egzaminów: szóstoklasisty oraz gimnazjalnego.

⁴⁸ W 2014 r. dane w tym zakresie – wyrażone w opracowaniu OKE w Krakowie pt. „Osiągnięcia uczniów kończących szkołę podstawową w roku 2014 województwo lubelskie” – podano w punktach, których województwo otrzymało 25,84.

⁴⁹ Średnia ta nie obejmuje wyniku z j. rosyjskiego ponieważ został on wyrażony w punktach – 33,15.

⁵⁰ W latach 2011-2014 wydatki na dokształcanie nauczycieli wyniosły 32,5 tys. zł.

3.2 Realizacja zadań w zakresie pomocy społecznej i opieki zdrowotnej

Gmina realizowała zadania o charakterze obowiązkowym, wynikające z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej⁵¹. Liczba mieszkańców Gminy korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej zmniejszyła się z 803 osób w 2011 r. do 712 w 2014 r. (tj. o 11,3%). Odsetek tych osób w stosunku do liczby ludności ogółem zmniejszył się z 20% do 17,9%, ale był wyższy niż w powiecie i województwie⁵².

(dowód: akta kontroli tom I str. 370-386, 389)

Wydatki Gminy na pomoc społeczną wzrosły z 3.224,9 tys. zł w 2011 r. do 3.377,5 tys. zł w 2014 r. (o 4,7%), natomiast w przeliczeniu na jednego mieszkańca z 803,42 zł do 851,19 zł (5,9%).

Liczba osób zatrudnionych w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej (GOPS) zmniejszyła się z 10 w 2011 r. do 8 w 2014 r., a wydatki z tym związane uległy zwiększeniu z 397,7 tys. zł w 2011 r. do 405,6 tys. zł w 2014 r. Zatrudnienie pracowników socjalnych w przeliczeniu na pełne etaty – wynosiło 3 pracowników, tym samym spełnione zostały wymagania określone w art. 110 ust. 11 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Wydatki na ich wynagrodzenia w latach 2011–2014 wzrosły z 151,4 tys. zł do 176,1 tys. zł⁵³.

Wydatki na zasiłki okresowe wzrosły z 432,6 tys. zł w 2011 roku do 616,7 tys. zł w 2014 roku (o 42,5%), natomiast wydatki na zasiłki celowe z 76,9 tys. zł do 85,0 tys. zł (o 10,5%). Rada Gminy nie korzystała z możliwości podwyższenia kwot uprawniających do tych zasiłków, ponieważ, jak wyjaśnił Wójt Gminy, priorytetem była realizacja inwestycji infrastrukturalnych. Wójt Gminy podał też, zmianą kryterium dochodowego dla osoby samotnie gospodarującej oraz osoby w rodzinie przełożyła się na wzrost wypłacanych świadczeń okresowych i celowych.

Wydatki na usługi opiekuńcze Gminy zmniejszyły się z 90,8 tys. zł w 2011 r. do 29,2 tys. zł w 2014 r. (311,2%). Natomiast ponoszone przez Gminę wydatki z tytułu odpłatności za pobyt w domach pomocy społecznej wzrosły z 52,8 tys. zł w 2011 do 88,0 tys. zł w 2014 r. (o 66,8%). Spowodowane to było m.in. wzrostem odpłatności za pobyt w domach pomocy społecznej.

Zadania Gminy w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom określono w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz w Gminnym Programie Przeciwdziałania Narkomanii. Polegały one m.in. na prowadzeniu profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych oraz narkomanii, w szczególności skierowanej do dzieci i młodzieży. Zadania dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie zostały zawarte w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie. Realizował je Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, powołany Zarządzeniem Wójta Gminy z dnia 19 marca 2013 r.

W latach 2011–2014 Gmina uzyskała dochody z opłat za zezwolenia wydane na sprzedaż napojów alkoholowych – łącznie w kwocie 280,3 tys. zł⁵⁴. Jednak nie w pełnej wysokości przeznaczono je na cele określone w art. 18² ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu

⁵¹ Dz. U. z 2015 r., poz. 163 ze zm.

⁵² W 2011 oraz 2014 roku wskaźnik ten w powiecie wynosił odpowiednio: 16,4% i 16,6%, a w województwie – 9,6% i 9,2%.

⁵³ W tym po 250 zł miesięcznie na podstawie art. 212 ust. 3a ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

⁵⁴ Z tego w: 2011 r. – 78.408 zł, 2012 r. – 69.667 zł, 2013 r. – 68.073 zł, 2014 r. – 64.202 zł.

alkoholizmowi⁵⁵. W ww. okresie na realizację gminnych programów: profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii⁵⁶, przeznaczono 200,6 tys. zł⁵⁷. Jak podała Skarbnik Gminy, dochód niewykorzystany w latach 2011–2012, w kwocie 59,1 tys. zł, powiększył nadwyżkę budżetową, natomiast z lat 2013–2014, w kwocie 20,6 tys. zł, pomniejszył w deficyt budżetowy. Jak wyjaśnił Wójt Gminy, przy realizacji zadań pomocy społecznej Gmina współpracowała z organizacjami pozarządowymi w zakresie nieodpłatnego przekazywania żywności, która następnie dystrybuowana była dla osób potrzebujących.

(dowód: akta kontroli tom I str. 6-11, 265-266, 370-398, tom II str. 1-6, 145-149, tom III str. 63-148)

W latach 2011–2015 do 30 września Gmina nie opracowała programów polityki zdrowotnej wynikających z rozpoznanych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców gminy, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych⁵⁸.

Zadania dotyczące polityki prorodzinnej w zakresie zapewnienia kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej były realizowane w Gminie poprzez udzielanie zasiłków okresowych i celowych. W GOPS można było także skorzystać z pomocy prawnej w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli tom I str. 6-12, tom II str. 1-5)

3.3 Realizacja zadań w zakresie kultury i dziedzictwa narodowego

Gmina, zgodnie z art. 19 ust. 2 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach⁵⁹, zorganizowała i prowadziła Gminną Bibliotekę Publiczną Dębowej Kłodzie, a także zapewniła warunki jej działalności i rozwoju. W skład Biblioteki wchodziły trzy filie biblioteczne: w Białce, Chmielowie i Kodeńcu. Godziny pracy biblioteki i jej filii były dostosowane do zapotrzebowania mieszkańców Gminy. W latach 2011–2013 biblioteka była czynna w poniedziałki w godz. 09:00–17:00 oraz od wtorku do soboty w godz. 10:00–18:00, a od 2014 r. - w poniedziałki w godz. 8:00–17:00 oraz od wtorku do piątku w godz. 8:00–18:00. Najdłużej czynna była filia biblioteki w Chmielowie – w piątki do godziny 19.00. Biblioteka była ogólnodostępna, nie posiadała specjalnych oddziałów przeznaczonych dla specjalnych grup użytkowników.

W latach 2011–2014 wydatki Gminy na funkcjonowanie biblioteki (w formie dotacji podmiotowej) zwiększyły się z 72,1 tys. zł w 2011 r. do 105,5 tys. zł w 2014 r. (o 46,3%). Wydatki w przeliczeniu na jednego mieszkańca zwiększyły się z 17,96 zł w 2011 r. do 26,59 zł w 2014 r. (o 48%). Na zakup książek i wyposażenia w latach 2011–2014 biblioteka wydatkowała 18,8 tys. zł, z czego 12,8 tys. zł stanowiły środki własne, a 6,0 tys. zł stanowiły dotacje ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (MKiDN). W 2015 r. wydatki na zakup książek i wyposażenia wyniosły 15,9 tys. zł (w porównaniu do roku 2011 wzrosły o 90,6%), czego 14,1 tys. zł stanowiły środki własne, a 1,8 tys. zł dotacje MKiDN.

Stan księgozbioru biblioteki i jej filii w latach 2011–2015 (zmniejszył się z 20.312 woluminów w 2011 r. do 17.062 w 2015 r. (stan na 30 września), tj. o 16,1%. W tym samym okresie z zakupów oraz darów stan księgozbioru zwiększył się o 1.383

⁵⁵ Dz. U. z 2015 r., poz. 1286 ze zm.

⁵⁶ Opracowanego na podstawie art. 10 ust. 2 ustawy z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii Dz. U. z 2012 r., poz. 124 ze zm.

⁵⁷ Z tego w: 2011 r. – 34.975 zł, 2012 r. – 54.012 zł, 2013 r. – 50.379 zł, 2014 r. – 61.261 zł.

⁵⁸ Dz. U. z 2015., poz. 581 ze zm.

⁵⁹ Dz. U. z 2012 r., poz. 642 ze zm.

woluminów, natomiast z inwentarza usunięto 4.977 woluminów.

Zmniejszyła się również liczba aktywnych czytelników – w przeliczeniu na 100 mieszkańców - z 10,9 w 2012 r. do 8,49 w 2014 r. i 7,83 wg stanu na 30 września 2015 r. Według danych GUS, nieznacznie zmalał wskaźnik czytelników na 1 tys. mieszkańców (z 90 w 2011 r. do 87 w 2014 r.) i był on niższy niż w powiecie (odpowiednio 115 i 112) i województwie (odpowiednio 175 i 176).

Biblioteka gminna dysponowała od 2010 r. programem bibliotecznym MAK (do automatyzacji procesów bibliotecznych, a w szczególności do katalogowania zbiorów, stworzony przez Bibliotekę Narodową w Warszawie). Od 2011 r. użytkownicy Gminnej Biblioteki Publicznej w Dębowej Kłodzie mieli bezpłatny dostęp do dwóch stanowisk komputerowych z łączem internetowym. W 2013 r. biblioteka otrzymała bezpłatnie dodatkowe dwa komputery z łączem internetowym, które były wykorzystywane przez użytkowników biblioteki nieodpłatnie.

W zakresie przedsięwzięć dotyczących szeroko działalności kulturalnej biblioteka organizowała m.in. uroczystości patriotyczne z okazji świąt narodowych oraz wieczory poezji oraz spotkania w dyskusyjnym klubie książki (w tym dla osób starszych). W latach 2011–2014 biblioteka realizowała projekty⁶⁰ w ramach działania *Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju* objętych PROW na lata 2007-2013 w zakresie małych projektów i uzyskała łączną kwotę dofinansowania 38,9 tys. zł

(dowód: akta kontroli tom II str. 1-9, 32-37)

3.4 Realizacja wybranych zadań zleconych z zakresu administracji rządowej

Sprawy związane z wydawaniem dowodów osobistych oraz rejestrowaniem działalności gospodarczej były załatwiane na bieżąco. Możliwość załatwienia tych spraw nie została ograniczona do wybranych dni w tygodniu lub godzin w poszczególnych dniach.

Roczne wydatki osobowe na zadanie z zakresu administracji rządowej polegające na wydawaniu dowodów osobistych w przeliczeniu na jednego mieszkańca Gminy wzrosły z 1,24 zł w 2011 r. do 3,42 zł w 2014 r. Roczne wydatki osobowe na zadanie rządowe dotyczące rejestracji działalności gospodarczej także w przeliczeniu na jednego mieszkańca wzrosły z 0,41 zł do 1,31 zł. Wydatki rzeczowe⁶¹ w tym okresie wzrosły z 0,6 zł do 0,65 zł.

(dowód: akta kontroli tom II str. 2-11, 38-69, 105)

3.5 Wydatki związane z funkcjonowaniem Urzędu

W kontrolowanym okresie wydatki związane z funkcjonowaniem Urzędu wzrosły o 32,2% (z 1.356,3 tys. zł w 2011 r. do kwoty 1.793,4 tys. zł w 2014 r.), przy czym wydatki bieżące (niebędące wydatkami majątkowymi) wzrosły o ponad 33% (z 1.358,2 tys. zł do 1.793,4 tys. zł). Największy wzrost wydatków – w porównaniu do roku poprzedniego - odnotowano w roku 2014, w którym wydatki ogółem wzrosły o 28,5%, a wydatki bieżące o 30,1%. W grupie wydatków bieżących dominowały wynagrodzenia i pochodne⁶², które stanowiły od 72,1% (w 2012 r.) do 79,3% (w 2013 r.). W latach 2011–2014 wydatki na ten cel wzrosły o 29% (z 1.029,3 tys. zł i do 1.333,0 tys. zł).

⁶⁰ M.in. pn. „Wydanie monografii Gminy Dębowa Kłoda – uzupełnienie”, „Utworzenie Izby Pamięci Bohaterów Lasów Parczewskich” oraz „Biblioteka XXI wieku”.

⁶¹ Przeznaczone na te dwa zadania.

⁶² Wydatki zaliczone do paragrafów: 401, 404, 411,412 ,417 klasyfikacji budżetowej wydatków.

Wójt Gminy wyjaśnił, że wzrost w 2014 roku wydatków ujętych w rozdziale *Urzędy gmin* wynikał ze zmiany zasad kwalifikowania wydatków na funkcjonowanie Urzędu. W latach poprzednich część wydatków na ten cel (m.in. wynagrodzenia z pochodnymi oraz odpisy na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych osób zatrudnionych na stanowiskach pomocniczych) zakwalifikowana była do rozdziału *Pozostała działalność* zamiast do rozdziału *Urzędy gmin*.

Wydatki na funkcjonowanie Rady Gminy w kontrolowanym okresie wykazywały tendencję malejącą. W 2011 roku wydatki te wyniosły 104,9 tys. zł i zmniejszyły się do kwoty 85,7 tys. zł w 2014 roku (o 18,3%).

(dowód: akta kontroli str. 63–130, 318–319)

3.6 Infrastruktura społeczna i turystyczna

Na terenie Gminy funkcjonowały ogólnodostępne obiekty infrastruktury sportowej i turystycznej:

- kompleks boisk do gier zespołowych przy Zespole Szkół w Dębowej Kłodzie⁶³;
- kompleksy boisk do gier zespołowych, w tym sale gimnastyczne przy Szkołach Podstawowych w Kodeńcu i w Uhninie;
- Ośrodek wczasowy „Harczerz” w miejscowości Białka nad Jeziorem Bialskim wraz z plażą, mołem i polem namiotowym;
- plaża z mołem z nad Jeziorem Bialskim oraz
- nowopowstałe (w latach 2011–2015) obiekty infrastruktury sportowej - dwa boiska Orlik (z kompletem boisk do gier zespołowych i indywidualnych) w Kodeńcu i w Dębowej Kłodzie.

Na obiekty infrastruktury sportowej i turystycznej Gmina poniosła wydatki :

- 1.126,4 tys. zł na budowę Orlika w Kodeńcu w 2011 r.;
- 798,6 tys. zł na budowę Orlika w Dębowej Kłodzie (etap 1) w 2012 r.;
- 591,4 tys. zł na budowę obiektów małej architektury turystycznej i Orlika w Dębowej Kłodzie (etap 2) w 2013 r.;
- 167,1 tys. zł na rewitalizację i usprawnianie ruchu turystycznego w miejscowości Białka (etap 1) w 2014 r.;
- 190,6 tys. zł na rewitalizację, usprawnianie ruchu turystycznego i przebudowę moła w miejscowości Białka (etap 2) oraz budowę parku fitness w 2015 r.

Przedsięwzięcia z wykorzystaniem infrastruktury sportowej, w tym gry dla dzieci, młodzieży oraz dorosłych, były realizowane przez animatorów zatrudnionych na Orlikach.

(dowód: akta kontroli tom II str. 2-12, 74-89, 106-144)

3.7 Cmentarze gminne

W okresie objętym kontrolą na terenie Gminy nie było cmentarzy komunalnych, o których mowa w art. 1 ust. 1 ustawy z 31 stycznia 1990 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych⁶⁴. Funkcjonowały natomiast dwa cmentarze rzymsko-katolickie i jeden prawosławny.

(dowód: akta kontroli tom II str. 2-12)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość, polegającą na przeznaczeniu w latach 2013–2014 kwoty 20,6 tys. zł (15,6% dochodów Gminy z opłat za zezwolenia na sprzedaż

⁶³ Sala gimnastyczna, stadion piłkarski, utwardzone boiska do piłki ręcznej i koszykowej.

⁶⁴ Dz. U. z 2015 r., poz. 2126 ze zm.

napojów alkoholowych) na zmniejszenie deficytu budżetu Gminy. Było to niezgodne z art. 18² ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

(dowód: akta kontroli tom I str. 6-11, 265-266, 370-398, tom II str. 145-149, tom III str. 63-148)

Uwagi dotyczące badanej działalności

NIK zwraca uwagę na potrzebę działań zmierzających do podniesienia jakości kształcenia dzieci szkół podstawowych i młodzieży gimnazjalnej, ponieważ wyniki uzyskane ze sprawdzianów zewnętrznych były niższe do średniej w województwie lubelskim i powiecie parczewskim.

(dowód: akta kontroli tom I str. 6-10, 370-386)

Ocena cząstkowa

Gmina realizowała, wynikające z przepisów prawa, objęte kontrolą zadania z zakresu oświaty i wychowania przedszkolnego, pomocy społecznej, opieki zdrowotnej, kultury oraz zadania zlecone. Jakość kształcenia uczniów była jednak niższa niż w powiecie i województwie, o czym świadczą wyniki egzaminów zewnętrznych. Niekorzystną tendencję wykazuje zmniejszająca się liczba korzystających z Biblioteki Gminnej. Wskaźnik czytelników na 1.000 mieszkańców był znacząco niższy niż w powiecie i województwie.

4. Sytuacja ekonomiczno-finansowa Gminy, w tym zadłużenie oraz pozyskiwanie środków z zewnątrz

Opis stanu faktycznego

4.1 Dochody budżetowe Gminy

Dochody Gminy w latach 2011–2013 wykazywały tendencję spadkową (zmały z 15.643,7 tys. zł do 13.742,4 tys. zł). W roku 2014 dochody wyniosły 15.415,1 tys. zł i mimo wzrostu w stosunku do roku poprzedniego o 12,2%, nie osiągnęły poziomu z 2011 roku. Dochody bieżące w kontrolowanym okresie wzrosły o 11% (z 12.185,1 tys. zł do 13.520,6 tys. zł), a ich udział w dochodach ogółem zwiększył się z 77,9% do 87,7%.

Subwencja ogólna w latach 2011–2014 wzrosła z 4.612,1 tys. zł do 4.757,2 tys. zł (o 3,1%).⁶⁵ W tym samym okresie część oświatowa subwencji wzrosła o 12,8%, a jej udział w subwencji ogółem zwiększył się z 56,6% w 2011 r. do 61,9% w 2014 r. Znaczące zmiany - w porównaniu do roku poprzedniego – odnotowano w części równoważącej subwencji ogólnej, która w roku 2013 wzrosła o 24,2%. Natomiast subwencja wyrównawcza w całym okresie wykazywała tendencję malejącą i w roku 2014 była już o 9,8% niższa od kwoty otrzymanej w 2011 roku.

Dotacje w kontrolowanym okresie zmały z 7.013,2 tys. zł do 5.456,0 tys. zł (o 22,2%)⁶⁶, przy czym dotacje bieżące wzrosły o 4,1% (z 3.713,5 tys. zł do 3.864,1 tys. zł). Transfery bieżące z budżetu państwa⁶⁷ na mieszkańca Gminy w 2011 r. wyniosły 2.074,13 zł, a w 2014 r. – 2.103,27 zł.

Dochody własne wzrosły w latach 2011–2014 o 29,5% (z 4.018,4 tys. zł do 5.201,9 tys. zł), a ich udział w dochodach ogółem zwiększył się z 25,7% do 33,7%.

Głównym źródłem dochodów własnych były dochody podatkowe, które w roku 2011 wyniosły 2.606,8 tys. zł, a w 2014 r. 3.493,2 tys. zł (wzrost o 34%) i stanowiły odpowiednio 64,9% oraz 67,2% dochodów własnych. Dochody podatkowe zrealizowano głównie z podatku od nieruchomości⁶⁸ oraz z podatku rolnego⁶⁹. W roku 2014 dochody z podatku od nieruchomości wzrosły w porównaniu do roku poprzedniego aż o 90,2%, a ich wzrost wynikał z poprawy ściagalności zaległości

⁶⁵ Jej udział w dochodach ogółem wzrósł z 29,5% do 30,9%.

⁶⁶ Ich udział w dochodach ogółem zmał z 44,8% do 35,4%.

⁶⁷ Subwencja ogólna i dotacje bieżące.

⁶⁸ Podatek od nieruchomości stanowił od 31,6% (w 2013 r.) do 47,6% (w 2014 r.) dochodów podatkowych.

⁶⁹ Podatek rolny stanowił od 18,8% (w 2014 r.) do 24,2% (w 2013 r.) dochodów podatkowych.

z tytułu tego podatku⁷⁰ oraz mniejszego - niż w roku 2013 - obniżenia górnych stawek podatkowych.

Skutki obniżenia górnych stawek podatkowych w latach 2011–2014 wzrosły z 400,1 tys. zł do 1.544,6 tys. zł i stanowiły od 15,3% (w 2011 r.) do 58,3% (w 2013 r.) dochodów podatkowych, przy czym w roku 2014 odnotowano ich zmniejszenie w porównaniu do roku poprzedniego o 4,1%. Skutki obniżenia górnych stawek podatku od nieruchomości w 2014 roku stanowiły 61,3% dochodów uzyskanych z tego podatku i wzrosły w porównaniu do roku 2011⁷¹, ale zmalały w porównaniu do 2013 roku, w którym skutki obniżenia górnych stawek podatkowych były o 11,7% wyższe od dochodów z tego podatku. Podobną tendencję wykazywały skutki obniżenia cen żyta, stanowiących podstawę opodatkowania podatkiem rolnym, ich udział w dochodach z tego podatku w roku 2014 wynosił 75,4% i wzrósł w porównaniu do roku 2011 (23,8%), ale zmalał w porównaniu do 2013 roku, w którym udział ten wynosił 90,5%.

Ustalone przez Radę Gminy stawki podatków i opłat lokalnych w większości przypadków były niższe od górnych stawek określanych corocznie przez Ministra Finansów. Tylko w przypadku powierzchni użytkowej budynków zajętych na prowadzenie działalności w zakresie obrotu kwalifikowanym materiałem siewnym i na prowadzenie działalności w zakresie udzielania świadczeń zdrowotnych oraz budowy innych niż sieci wodociągowe i kanalizacyjne, ustalone przez Radę Gminy stawki odpowiadały maksymalnie dopuszczalnej wysokości. Największe obniżki w podatku od nieruchomości dotyczyły stawek podatku od pozostałych gruntów, w tym zajętych na prowadzenie odpłatnej statutowej działalności pożytku publicznego przez organizacje pożytku publicznego (ustalone stawki stanowiły od 39,1% do 40% ich maksymalnej wysokości) oraz sieci wodociągowych i kanalizacyjnych (ustalona stawka stanowiła 50% stawki maksymalnej). Rada Gminy obniżyła również średnie ceny żyta, stanowiące w latach 2011–2014 podstawę opodatkowania podatkiem rolnym, a obniżka ta - w stosunku do cen określonych w komunikatach Prezesa GUS - wynosiła od 20,3% do 48,8%.

Skutki zastosowanych przez Radę Gminy ulg i zwolnień podatkowych nie miały istotnego wpływu na wysokość dochodów podatkowych – stanowiły od 0,4% do 0,5% dochodów podatkowych.

Wójt Gminy podał, że w ramach działań podejmowanych w celu zwiększenia dochodów własnych zintensyfikowano czynności zmierzające do egzekwowania należności podatkowych⁷². Stopniowo, uwzględniając sytuację majątkową mieszkańców Gminy, zmniejszono również skalę obniżenia (uchwałami Rady Gminy) średnich cen skupu żyta, stanowiących podstawę opodatkowania podatkiem rolnym, a także górnych stawek w podatku od nieruchomości oraz od środków transportowych.

Dochody majątkowe stanowiły od 1,9% do 6,4% dochodów własnych. Ich wysokość uzależniona była przede wszystkim od kwoty dotacji (uzyskanych z budżetu państwa oraz ze środków Unii Europejskiej), które stanowiły od 47,8% do 95,4% ogólnej kwoty dochodów majątkowych.

W latach 2011–2014, w wyniku działań podjętych w celu zwiększenia obcych źródeł finansowania, na realizację 24 projektów uzyskano dofinansowania ze źródeł zewnętrznych w kwocie 6.313 tys. zł. Środki pozyskane z Unii Europejskiej

⁷⁰ Zaległości z tytułu podatku od nieruchomości koniec 2014 r. wynosiły 493,8 tys. zł i w porównaniu do stanu na 31.12.2013 r. zmalały o 34,9% (z 758,8 tys. zł).

⁷¹ W 2011 roku skutki obniżenia górnych stawek podatku od nieruchomości stanowiły 25,1% dochodów z tego podatku.

⁷² W toku kontroli kompleksowej przeprowadzonej przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Lublinie w IV kwartale 2015 r. badaniem objęto czynności podejmowane w stosunku do 29 dłużników (w podatku od nieruchomości, od środków transportowych oraz w podatku rolnym i leśnym). Nieprawidłowości stwierdzono w 10 sprawach.

(4.595 tys. zł) stanowiły od 1,5% (w roku 2013) do 18% (w 2011 r.) dochodów ogółem. Negatywnie rozpatrzone zostały dwa wnioski Gminy złożone w 2012 roku. (dowód: akta kontroli tom III str. 13–51, 149–156, 235–242, 258–260, 304–312, 324, 326, 332)

4.2 Wydatki budżetowe Gminy

W latach 2011–2014 wydatki Gminy wzrosły o 12,7% (z 14.185,1 tys. zł do 15.989,4 tys. zł). Wydatki bieżące wzrosły o 18,1% (z 11.786,2 tys. zł do 13.916,7 tys. zł), a ich udział w wydatkach ogółem zwiększył się odpowiednio: z 83,1% do 87,0%. Wynagrodzenia z pochodnymi w 2014 roku w porównaniu do roku 2011 wzrosły o 10,5%, a ich udział w wydatkach bieżących zmalał z 41,9% do 39,2%. Wydatki majątkowe oraz ich udział w wydatkach ogółem wykazywały tendencję malejącą⁷³. Natomiast wydatki inwestycyjne w 2014 r. zwiększyły się w porównaniu do roku 2011 o 21,7% (z 1.694,7 tys. zł do 2.062,6 tys. zł), a ich udział w wydatkach majątkowych wzrósł z 70,6% do 99,5%. Wydatki inwestycyjne przeznaczone były m.in. na realizację zadań przewidzianych w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym Gminy na lata 2009-2015. Zrealizowano dziewięć zadań (spośród 14 zaplanowanych), jedno zrealizowano częściowo, a czterech nie zrealizowano, m.in. z powodu nieuzyskania dofinansowania ze środków Unii Europejskiej. Zrealizowano m.in. zadania polegające na budowie sieci kanalizacyjnej, przebudowie i modernizacji dróg lokalnych, modernizacji hydroforni oraz budynków szkolnych. Dwa, spośród czterech niezrealizowanych zadań, dotyczące budowy kolektorów słonecznych na budynkach użyteczności publicznej i mieszkańców Gminy oraz budowy sytemu kanalizacji i oczyszczania ścieków w miejscowości Białka, uznane zostały za zadania kluczowe i przewidziane zostały do realizacji w latach 2015-2020⁷⁴.

(dowód: akta kontroli tom III str. 63–160, 262–266, 313–316)

W latach 2011-2014 wydatki w wybranych działach⁷⁵ wzrosły od 4,7% (w dziale *Pomoc społeczna*) do 143,9% (w dziale *Kultura i dziedzictwo narodowe*). W dziale *Transport i łączność*, w związku z przebudową dróg lokalnych w Dębowej Kłodzie oraz w miejscowości Nietiahy, wydatki w 2013 roku wzrosły w porównaniu do roku poprzedniego o 86,2%, a w roku 2014 o 254,5%. W dziale *Kultura i dziedzictwo narodowe* wzrost wydatków (o 61,2% w 2013 r. oraz o 53,4% w 2014 r.) spowodowany był realizacją zadań inwestycyjnych (m.in.: modernizacja świetlic wiejskich, budowa pięciu placów zabaw) oraz zwiększeniem dotacji podmiotowej dla Gminnego Ośrodka Kultury. W dziale *Oświata i wychowanie* istotny wzrost wydatków odnotowano w 2014 r. (o 23,8% w porównaniu do 2013 roku). W związku reorganizacją placówek oświatowych przeprowadzono remont budynku po byłej szkole podstawowej i przystosowano go do potrzeb przedszkola, ponadto dwóm nauczycielom w związku z przejściem na emeryturę wypłacone zostały odprawy emerytalne, a siedmiu nauczycielom wypłacono nagrody jubileuszowe. W dziale *Ochrona zdrowia* znaczący wzrost wydatków w porównaniu do roku poprzedniego odnotowano w 2012 roku (o 54,4%) oraz w 2014 (o 21,6%). Wydatki w tym dziale w całości dotyczyły realizacji gminnych programów rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, a ich wzrost spowodowany był rosnącą,

⁷³ W latach 2011–2014 wydatki majątkowe zmalały o 13,6%, a ich udział w wydatkach ogółem zmniejszył się z 16,9% do 13%.

⁷⁴ Zadania zostały ujęte w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym, stanowiącym załącznik do Strategii Rozwoju Gminy na lata 2015-2020. W styczniu 2016 roku rozpoczęto przyjmowanie deklaracji mieszkańców na montaż instalacji solarnych i fotowoltaicznych, a w listopadzie 2015 r. rozpoczęte zostały konsultacje mieszkańców wsi Białka i właścicieli domków letniskowych dotyczące kanalizacji i oczyszczalni ścieków (<http://debowakloda.pl/>).

⁷⁵ Kontrolą objęto wydatki zrealizowane w działach: *Transport i łączność*, *Oświata i wychowanie*, *Ochrona zdrowia*, *Pomoc społeczna*, *Kultura i dziedzictwo narodowe*.

z roku na rok, liczbą konkursów, pogadek i spotkań propagujących zdrowy styl życia, a także przeznaczeniem większych kwot na dofinansowanie wypoczynku letniego dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych oraz na wynagrodzenia członków Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Przyczyną wzrostu w 2012 roku, w porównaniu do roku poprzedniego, wydatków w dziale *Gospodarka komunalna*, była zapłata w tym roku zaległości w podatku od nieruchomości za 2011 rok.

(dowód: akta kontroli tom III str. 314, 324–325, 328–329, 331, 333–334)

4.3 Sytuacja ekonomiczna Gminy

Zadłużenie Gminy na 31 grudnia 2011 r. wynosiło 929,8 tys. zł, a na koniec roku 2014 wzrosło do kwoty 2.250,8 tys. zł (o 142,1%). W przeliczeniu na jednego mieszkańca zadłużenie wynosiło odpowiednio: 231,63 zł oraz 567,24 zł (wzrost o 144,9%). Zobowiązania pomniejszone o zobowiązania na projekty unijne na jednego mieszkańca w tym samym czasie wzrosły o 172,7% (z 175,41 zł do 478,38 zł). Łączna kwota zobowiązań Gminy w latach 2011–2013 stanowiła od 4,1% do 8,6% dochodów ogółem i nie przekraczała dopuszczalnego limitu zadłużenia wynoszącego 60% wykonanych dochodów ogółem, określonego w art. 170 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych⁷⁶. W 2014 roku udział zadłużenia Gminy w dochodach ogółem wynosił 14,6%. Natomiast zadłużenie Gminy bez zobowiązań na projekty unijne w 2011 roku stanowiło 4,5%, a w 2014 r. – 12,3% dochodów ogółem. Na koniec 2011 r. zadłużenie z tytułu kredytów i pożyczek stanowiło 67,3% ogólnej kwoty zobowiązań, a na 31.12.2014 r. Gmina posiadała wyłącznie zobowiązania z tytułu pożyczek i kredytów, zaciągniętych w Banku Gospodarstwa Krajowego na wyprzedzające finansowanie kosztów kwalifikowalnych operacji realizowanych w ramach PROW 2003-2007 (352,6 tys. zł) oraz w Banku Spółdzielczym w Parczewie na sfinansowanie deficytu budżetu Gminy oraz spłatę zobowiązań (1.898,2 tys. zł)⁷⁷.

W latach 2011–2013 obciążenie dochodów ogółem kosztami obsługi zadłużenia⁷⁸ zmniejszyło się z 13,7% do 3% i nie przekraczało dopuszczalnego poziomu 15%, określonego w art. 169 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych⁷⁹. Na koniec 2014 roku wskaźnik spłat kredytów wraz z należnymi odsetkami⁸⁰ w stosunku do uzyskanych dochodów ogółem wyniósł 0,3% i był niższy od wynoszącego 7,2% maksymalnego wskaźnika wyliczonego zgodnie z art. 243 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁸¹.

Obciążenie dochodów własnych obsługą zadłużenia zmniejszyło się z 53,3% w roku 2011 do 17,5% w 2014 roku. Zobowiązania wymagalne Gminy na koniec 2011 roku wynosiły 304,1 tys. zł i stanowiły 32,7% zobowiązań ogółem, a na 31 grudnia 2014 r. zobowiązania wymagalne nie wystąpiły.

W latach 2011-2014 relacja nadwyżki operacyjnej i dochodów majątkowych do wydatków majątkowych, obrazująca zdolność Gminy do samofinansowania inwestycji środkami własnymi, zmalała z 160,8% do 72,3%⁸².

(dowód: akta kontroli tom III str. 1–9, 158–174, 303–309, 320–323)

⁷⁶ Dz. U. Nr 249, poz. 2104 ze zm. Zgodnie z art. 85 pkt 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1241 ze zm.), przepisy art. 170 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych obowiązywały do końca 2013 r.

⁷⁷ Aneksami z 16 grudnia 2015 r. termin spłaty kredytów ustalono na 31 grudnia 2028 r.

⁷⁸ Obejmującymi odsetki oraz spłatę rat kapitałowych.

⁷⁹ Zgodnie z art. 85 pkt 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych, przepisy art. 169 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych obowiązywały do końca 2013 r.

⁸⁰ Po uwzględnieniu wyłączeń, o których mowa w art. 243 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.

⁸¹ Dz. U. z 2013 r., poz. 885 ze zm. Przepisy art. 243 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, zgodnie z art. 121 ust. 2 ustawy Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych, mają zastosowanie po raz pierwszy do uchwał budżetowych jednostek samorządu terytorialnego na rok 2014.

⁸² W 2014 r. Gmina poniosła wydatki na remont kompleksowy hydrobotanicznej oczyszczalni ścieków we wsi Leitnie (zadanie współfinansowane środkami zewnętrznymi), a dofinansowanie (358,1 tys. zł) otrzymała w 2015 r.

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowości:

Gmina Dębowa Kłoda naruszyła przepisy art. 6 ust. 9 pkt 1 i 3 ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych⁸³:

- w deklaracjach na podatek od nieruchomości za 2011 i 2012 rok nie zgłosiła do opodatkowania gruntów, stanowiących jej własność zajętych pod drogi wewnętrzne. Drogi wewnętrzne nie były zaliczone do dróg publicznych (w rozumieniu przepisów ustawy o drogach publicznych) i nie podlegały wyłączeniu od podatku od nieruchomości na podstawie art. 2 ust. 3 pkt 4 ustawy o podatkach i opłatach lokalnych. Nie były też zwolnione z tego podatku uchwałą Rady Gminy;

- nie uregulowała należności z tytułu podatku od nieruchomości od tych gruntów. Według wycień Najwyższej Izby Kontroli, zobowiązanie podatkowe z tego tytułu wynosiło 371,9 tys. zł za 2011 rok oraz 395,1 tys. zł za 2012 rok⁸⁴, a skutki obniżenia górnych stawek podatkowych (ogłoszonych przez Ministra Finansów⁸⁵) – 581,1 tys. zł za 2011 rok oraz 604,3 tys. zł za 2012 rok. Konsekwencją powyższej nieprawidłowości było zaniżenie dochodów podatkowych oraz skutków obniżenia górnych stawek podatkowych (o 953,0 tys. zł za 2011 rok oraz 999,4 tys. zł za rok 2012), wykazanych w sprawozdaniach budżetowych Rb-27S oraz Rb-PDP⁸⁶ za lata 2011–2012, a tym samym zaniżenie potencjalnych dochodów podatkowych, stanowiących podstawę ustalenia kwoty części wyrównawczej subwencji ogólnej (ustalonej przez Ministra Finansów na podstawie sprawozdań Gminy). Skutkowało to zawyżeniem tej subwencji (wycięzenie NIK) - o 780,5 tys. zł na 2013 rok oraz o 786,2 tys. zł na 2014 rok.

Wójt Gminy wyjaśnił, że przyczyną nieopodatkowania podatkiem od nieruchomości gruntów pod drogami wewnętrznymi będącymi własnością Gminy prawdopodobnie była błędna interpretacja przepisów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa, ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych oraz ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych.

(dowód: akta kontroli tom III str. 235–253, 279–296, 324–330)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

W latach 2011–2012 w podatku od środków transportowych oraz w latach 2011–2013 w podatku od nieruchomości obowiązywały zwolnienia, na podstawie uchwał Rady Gminy⁸⁷, w których Rada wskazała podmioty uprawnione do zwolnień (zwolnienia podmiotowe), co było niezgodne z art. 7 ust. 3 oraz art. 12 ust. 4 ustawy z 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych. Skutki tych zwolnień zostały wykazane w sprawozdaniach budżetowych.

(dowód: akta kontroli tom III str. 241, 254–255)

Ocena cząstkowa

Gmina realizowała dochody zapewniające środki na realizację zadań publicznych. Udział dochodów własnych w dochodach ogółem utrzymywał się na relatywnie wysokim poziomie. Skutecznie pozyskiwano również środki z zewnętrznych źródeł finansowania, przy zachowaniu bezpiecznego poziomu zadłużenia oraz kosztów jego obsługi. Wzrastała liczba realizowanych zadań inwestycyjnych.

⁸³ Dz. U. z 2014 roku, poz. 849 ze zm.

⁸⁴ Powierzchnię gruntów zajętych pod drogi wewnętrzne, stanowiącą podstawę opodatkowania, przyjęto z deklaracji na podatek od nieruchomości złożonej przez Gminę na 2014 i 2015 rok, a zobowiązanie podatkowe wycięzono według stawek ustalonych przez Radę Gminy (0,16 zł/m²powierzchni gruntów za 2011 rok oraz 0,17 zł/m² za 2012 rok).

⁸⁵ Obwieszczenia Ministra Finansów w sprawie górnych granic stawek kwotowych podatków i opłat lokalnych: z dnia 30 lipca 2010 r. (M.P. Nr 55, poz. 755) – określające stawkę od pozostałych gruntów na 2011 rok w wysokości 0,41 zł/m² oraz z dnia 19 października 2011 r. (M.P. Nr 95, poz. 961) – określające stawkę od tych gruntów na 2012 rok w wysokości 0,43 zł/m².

⁸⁶ Rb-27S – roczne sprawozdanie z wykonania planu dochodów budżetowych jednostki samorządu terytorialnego; Rb-PDP – roczne sprawozdanie z wykonania dochodów podatkowych.

⁸⁷ Uchwały Rady Gminy z: 25 października 2010 r., 15 listopada 2011 r. oraz 30 listopada 2004 r. Organy nadzoru nie orzekły o nieważności tych uchwał z powodu ich sprzeczności z prawem.

5. Sytuacja społeczno-gospodarcza Gminy oraz podejmowanie działań zaradczych

Opis stanu faktycznego

5.1 Diagnozowanie niekorzystnych czynników rozwoju

Gmina posiadała Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zatwierdzone uchwałą Rady Gminy Dębowa Kłoda Nr XI/39/2003 z dnia 18 lipca 2003 r. Obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obejmował jedynie 190,56 ha jej terenu.

Gmina posiadała „Strategię Rozwoju Gminy Dębowa Kłoda” z roku 2000, Plan Rozwoju Lokalnego z 2005 r. oraz „Strategię Rozwoju Lokalnego na lata 2009–2015” („Strategia”) wraz z Wieloletnim Planem Inwestycyjnym, w którym ujęto zadania na łączną kwotę 24.341,4 tys. zł. Ponadto Gmina opracowała następujące dokumenty strategiczne i planistyczne:

- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dębowa Kłoda na lata 2008 – 2020,
- Plany odnowy miejscowości Dębowa Kłoda, Chmielów, Kodeniec, Wyhalew, Białka (na lata 2008 – 2019),
- Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Dębowa Kłoda na lata 2014-2032.

Wójt Gminy podał, że przy opracowaniu strategii i innych dokumentów planistycznych organizowano spotkania z przedstawicielami różnych sektorów oraz zajęcia warsztatowe (w tym na zebraniach wiejskich). Uczestnicy warsztatów razem z moderatorem określili główne problemy Gminy. Należały do nich m.in.: brak infrastruktury technicznej, w tym pod rozwój turystyki, słabo rozwinięta sieć kanalizacji, spadek przyrostu naturalnego, emigracja zarobkowa, niska wiedza społeczeństwa o zasadach rynku i prawach ekonomii, bezradność i bierność części społeczeństwa, patologie społeczne.

(dowód: akta kontroli tom I str. 265-266, tom II str. 2, 12-13, 15-19, 70-73, 150-151)

5.2 Działania zaradcze Gminy

Wyniki diagnozy niekorzystnych czynników rozwoju Gminy stanowiły podstawę do aktualizacji dokumentów strategicznych. Analizowano też możliwości pozyskania dofinansowania na zaplanowane działania zaradcze (zadania inwestycyjne i nieinwestycyjne) z Programów Operacyjnych Unii Europejskiej i budżetu państwa (Województwo Lubelskie). W rezultacie, w latach 2011–2015 (do 30 września) zrealizowano przedsięwzięcia infrastrukturalne, ujęte w Strategii na lata 2009–2015, polegające m.in. na: budowie w trzech miejscowościach sieci kanalizacji sanitarnej z przyłączami, modernizacji hydroforni w m. Białka, zagospodarowaniu przestrzeni publicznej i centrum wsi Dębowa Kłoda, przebudowie dróg gminnych. Zrealizowano także zadania nieujęte w Strategii, m.in. takie jak budowa: parkingów i oświetlenia w miejscowości Kodeniec, dwóch stadionów Orlik, sieci wodociągowej Uhnin-Białka, małej architektury w miejscowości Białka i parku fitness.

W okresie objętym kontrolą w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki⁸⁸ Gmina zrealizowała także cztery projekty, zgodne z celami strategicznymi rozwoju Gminy, pn. „Aktywizacja społeczno-zawodowa w gminie Dębowa Kłoda”. Ich celem

⁸⁸ Priorytet VII – Promocja integracji społecznej, Działanie 7.1 – Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji, Poddziałanie 7.1.1. – Rozwój i upowszechnianie integracji przez ośrodki pomocy społecznej.

było m.in. aktywizowanie zawodowe mieszkańców, poprawa dostępu do rynku pracy, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego, budowa systemu wsparcia na rzecz osób i rodzin znajdujących się w stanie ubóstwa.

(dowód: akta kontroli str. tom II str. 3, 13, 90-104, tom III str. 258–260)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Gmina poprawnie diagnozowała problemy rozwojowe występujące na jej obszarze i podejmowała działania zaradcze adekwatne do swoich możliwości.

6. Współpraca z innymi jednostkami samorządu terytorialnego

Opis stanu
faktycznego

W celu realizacji zadań publicznych Gmina współpracowała ze Starostwem Powiatowym w Parczewie np. w zakresie przebudowy dróg powiatowych, budowy chodnika oraz budowy sieci Internetowej szerokopasmowej. We współpracy z Urzędem Marszałkowskim Województwa Lubelskiego (UMWL) realizowano projekt „Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu w województwie lubelskim” edycja I i III oraz Projekt „Wrota Lubelszczyzny – informatyzacja administracji”. W ramach realizacji projektów informatycznych gmina otrzymała m.in. nową stronę BIP, tablicę interaktywną, Hot-spot w Szkole Podstawowej w Kodeńcu, jednostki gminne otrzymały 12 zestawów komputerowych, a mieszkańcy otrzymali 278 zestawów komputerowych z dostępem do Internetu.

Organy Gminy nie analizowały możliwości współpracy z innymi j.s.t w zakresie tworzenia wspólnych jednostek obsługi oraz nie podejmowały działań w celu połączenia z inną gminą, ponieważ, jak wynika z wyjaśnienia Wójta, nie zaistniała taka potrzeba.

(dowód: akta kontroli tom II str. 3, 13-19)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie współpracę z powiatem parczewskim oraz UMWL w zakresie realizowania wspólnych przedsięwzięć.

IV. Uwagi i wnioski

Uwagi i wnioski
pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁸⁹, wnosi o:

1. Skorygowanie deklaracji na podatek od nieruchomości za lata 2011–2012 i zgłoszenie do opodatkowania gruntów pod drogami wewnętrznymi. Uregulowanie zaległości podatkowej oraz ustalenie skutków obniżenia górnej stawki podatkowej. Wykazanie zrealizowanych dochodów oraz skutków obniżenia stawki podatkowej w sprawozdaniach budżetowych Rb-27S oraz Rb-PDP za okres sprawozdawczy, w którym sporządzona zostanie korekta deklaracji.
2. Opracowanie i prowadzenie ewidencji dróg, obiektów mostowych, tuneli i przepustów oraz założenie ksiąg dróg.

⁸⁹ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096.

3. Prowadzenie kontroli sposobu i częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków.
4. Dokonywanie rzetelnej oceny doświadczenia zawodowego oferentów w ramach przeprowadzanych zamówień publicznych.
5. Przeznaczanie i wykorzystywanie dochodów Gminy z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych wyłącznie na realizację gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz gminnych programów przeciwdziałania narkomanii.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden kierownikowi jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Lublinie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Lublin, dnia 2 marca 2016 r.

Kontrolerzy:

Wanda Bącal
Doradca ekonomiczny

.....

Piotr Kwaśniak
Specjalista kontroli państwowej

.....

Dyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Lublinie
Edward Lis

.....